

УИЛЯМ САРОЯН
ПОСЕТИТЕЛЯТ В СКЛАДА ЗА
РОЯЛИ

Превод от английски: Нели Константинова, 1971

chitanka.info

Работя в склада на Слиго & Бейли на Брайън стрийт между Първа и Втора улица, точно под завоя на рампата на Фримънт стрийт на моста Бей в Сан Франциско. Складът е дълъг от едната пресечка до другата и широк половин пресечка. Пълен е с рояли.

Слиго & Бейли е стар музикален магазин в Сан Франциско, намира се на ъгъла на Грант авеню и Джиъри стрийт, на около две мили от склада. Фирмата съществува от сто и единайсет години и разполага със собствена шестетажна сграда. Занимава се с всичко, което има някакво отношение към музиката, а също и с радиоапарати, телевизори, хладилници, печки, спортни стоки и много други неща. Никога не съм виждал Люкандър Слиго III, който притежава и управлява фирмата.

Първият Люкандър Слиго основал компанията заедно с Елтън Бейли. Години наред се занимавали изключително с рояли. Бейли нямал синове, но в компанията се включила дъщеря му Елтония. Бейли се надявал тя да се омъжи за най-големия син на Люкандър, но тя се омъжила за едного на име Спецафлай — била четирийсет и четири годишна, а той — десет или единайсет години по-млад от нея. Съпругът на Елтония не се интересувал от рояли, а едва ли се интересувал и от нея. Не се интересувал дори от техния син. Изоставил жена си още преди да роди.

Персоналът на склада Слиго & Бейли се състои от сина на Елтония, Оливър Морган Спецафлай, сега на шейсет и две години, и от мен, Ашланд Клюпър, двама и четири годишен.

Работя в склада за рояли от година и половина.

Обърнах се за работа към личния състав на Слиго & Бейли, на шестия етаж на сградата. Момичето, което работеше в този отдел, се заинтересува от биографията ми, но за съжаление никъде нямаше вакантни места.

— Освен ако не искате да постъпите на работа в склада — рече тя.

— В какво се състои работата?

Тогава тя ми разказа за О. М. Спецафлай. Съобщи ми, че през последните двама и пет години никой не се е задържал на работа при него повече от един месец.

— Защо не се задържат?

Опита се да ми обясни колкото може по-ясно, че О. М., както го наричаше тя, имал право на значително положение във фирмата, на значителна годишна заплата, но че още преди двайсет и пет години станало изключително належащо да го направят началник на склада, т.е. — направо казано, — да го махнат от пътя си.

Като началник-склад О. М. поискал персонал, а Люкандър Слиго III настоял О. М. да има секретарка, счетоводител, портиер, момче за всичко и акордьор. Секретарката обаче напуснала след една седмица, а след месец — и всички останали. Малко по малко О. М. стигнал до решението персоналът му да се състои само от един човек.

— Каква е заплата? — попитах аз.

— Шейсет и пет долара седмично в началото. Обаче след всеки месец има по пет долара увеличение.

— Докога?

— Докато сте на работа.

— Ако остана, да кажем, три години?

— Всеки месец ще получавате по пет долара увеличение.

— В какво ще се състоят задълженията ми?

— О. М. ще ви обясни.

— Нямате ли представа горе-долу какви са?

— Страхувам се, че не — отвърна момичето. — Всичко, което знам, е, че от понеделник ще работите в склада — по осем часа дневно. Но не бих ви убеждавала да постъпите там.

След половин час бях в склада. Почуках на входната врата. Чуках, защото бе заключено. Най-сетне чух бързи и леки стъпки и вратата се отвори. Пред мен застана висок мъж в тъмен официален костюм. Представих се и той ме покани в кабинета си, чиято врата бе на няколко крачки от входа на сградата.

Кабинетът на мистър Спецафлай бе просторен и добре обзаведен. Писалището му бе огромно и скъпо. Столът бе облицован с черна кожа. Зад гърба му имаше голям портрет с маслени бои на дядо му, Елтън Бейли, а отстрани висеше портретът на майка му Елтония.

Разговорът ни бе кратък, макар че мистър Спецафлай разгледа внимателно бланката, която бях попълнил в „Личен състав“.

— Ашланд Клюпър?

— Да, сър.

— Да ви покажа вашата стая, мистър Клюпър.

Минахме сред най-различни марки рояли, между които нямаше специално оставен проход, и стигнахме другия край на склада, където една преградка отделяше малко пространство. Преградната почваше на две стъпки от пода и свършваше на пет. Влязохме през летяща врата и се озовах в тясно помещение, свършено празно, ако не се смятат обикновеното писалище и обикновеният стол без политура. На писалището имаше телефон. Това беше всичко.

— Седнете, мистър Клюпър.

Заех мястото зад писалището.

— Много добре — рече мистър Спецафлай и излезе.

Десетина минути седях неподвижно. После почнах да отварям чекмеджетата и открих, че и шестте са празни. Цялата канцелария представляваше писалище и стол зад една преградка.

Към пет без петнайсет реших да използвам телефона, по-скоро за да сторя нещо, отколкото за да говоря. Реших да се обадя в Нюбигинз да попитам могат ли да ми препоръчат някоя хубава книга за роялите. Почнах да набирам „Телефонни услуги“, но в това време чух някой да казва „Да?“

Беше мистър Спецафлай.

— Мислех да се обадя в Нюбигинз да попитам нямат ли някоя добра история на пианото.

— На телефона О. М. Спецафлай.

— Да, сър.

— С кого разговарям, моля?

— Изглежда нещо става с телефона, мистър Спецафлай — казах аз. — Ашланд Клюпър е на телефона.

— Какво има, мистър Клюпър?

— Мислех дали не може да се обадя в Нюбигинз.

— Какво е Нюбигинз?

— Книжарница, сър.

— Ще ви позвъня — рече мистър Спецафлай. Мислех, че ще звънне след няколко минути.

Позвъня ми чак в петък в пет без четвърт.

— Мистър Клюпър — рече той, — преди да излезете, моля отбийте се в кабинета ми да си вземете чека.

— Да, сър.

Чекът беше сложен в зелена чиния, която можеше да служи и за пепелник.

— Ще получавате чека си всеки петък — уведоми ме мистър Спецафлай.

— Добре, сър. Благодаря ви.

Взех чека и почнах да го сгъвам, тъй че да остане време, ако той пожелае да ми каже още нещо.

— Чудесно! — отбеляза той. — Безупречно прегънато.

Почаках още малко с надежда, че ще добави нещо за моите задължения през идната седмица, но той не каза нищо повече.

В събота сутринта посетих личния състав на Слиго & Бейли и момичето ме попита:

— Е, как върви работата?

— Питам се, не бихте ли ми казали нещо повече за мистър Спецафлай?

— Да не сте решили да напускате?

— Не, не мисля да напускам.

— Какво правихте цяла седмица?

— Нищо.

— А той?

— Не зная.

— Чудак ли ви изглежда?

— Не мисля, че е чудак.

— Значи смятате да останете?

— Имате ли друго вакантно място?

— Откровено казано, има едно, но то е в отдела за печки с шейсет и пет долара седмична надница и без никакви по-нататъшни увеличения. Най-малко година-две. Искате ли да се срещнете с началника на този отдел?

— А ако остана една година на работа при мистър Спецафлай, ще получавам сто и двайсет долара седмично, така ли?

— Да, така е.

— Но това е доста хубаво, нали?

— Да, хубаво е.

— И не съм женен.

— Да, миналия понеделник видях в заявлението ви.

— Е, добре, ако след една година служба при мистър Спецафлай ви предложи да станете моя жена, какво бихте ми отговорили?

— Аз съм омъжена — отвърна момичето. — Искате ли да се срещнете с началника на отдела за печки?

— Не. Ще ми кажете ли нещо за мистър Спецафлай? Т.е., за моите задължения?

— Щом сте решили да останете още една седмица при мистър Спецафлай, защо не попитате самия него в понеделник?

В понеделник сутринта в осем часа мистър Спецафлай бе застанал пред вратата на кабинета си.

— Много държа на точността — каза той, — сега е осем без една минута. Обикновено аз идвам в осем без десет, но и това е добре — да идвате в осем без една.

— Да, сър.

— Освен това държа и на изрядната външност. Човек, който в понеделник идва изряден, ще бъде спретнат през цялата седмица.

— Мистър Спецафлай, в какво се състоят задълженията ми?

— Моето момче — отвърна мистър Спецафлай, — работата те очаква в канцеларията ти.

Кимна ми любезно и влезе в кабинета си. Промъкнах се между роялите и влязох в канцеларията си. Очаквах да намеря на писалището си купчина книжа, но там нямаше нищо. Седнах и се помъчих да си представя за кого ли е омъжена, но не можах. Момиче, което е омъжено, е омъжено и толкова.

Втората седмица премина точно както първата. В петък следобед в пет часа си взех чека и си отидох у дома. В събота сутринта отново отидох в личния състав, защото исках пак да я видя.

— В отдела за хладилници има вакантна длъжност — започна тя. — Искате ли да се срещнете с началника?

— Кой е той?

— Мистър Ставрос.

— Колко е заплатата?

— Шейсет и пет, но без вероятност за увеличение. Не сте ли доволен в склада?

— Не зная какво трябва да правя.

— Да, така става.

— Разчистих пътека между роялите.

— А мистър Спецафлай одобри ли това?

— Не ми е казал.

— Той минава ли по пътеката?

— Не, но в деня, когато разчистих пътеката, той ми телефонира в пет без четвърт и каза, че отсега нататък когато и да вдигам слушалката, трябвало да казвам „Ашланд на телефона“. А аз дотогава казвах „Ало“.

— Надявам се, че му е харесала пътеката, която сте направили?

— Мислите ли, че все така ще я карам и ще върша все такива неща?

— Да, струва ми се.

— А не трябва ли да се опитвам да продавам рояли?

— Интересувал ли се е някой от роялите?

— Не, но той винаги държи външната врата заключена.

— Но това е склад, а не магазин.

— А за какво са тези рояли?

— Хората продават стари рояли, за да ги заменят с разни модерни неща, а ние прибираме старите рояли в склада. Това е всичко.

— Излизат ли някога оттам?

— Старите рояли не се търсят много.

— При нас има сто двацет и три. Преброих ги.

— Харесва ли ви сред толкова много рояли?

— Да, харесва ми. Обичам да ги гледам всяка сутрин. Разбира се, през целия ден мога да си ги гледам, но ми се струва, че сутрин ми е особено приятно да ги виждам. Ето ги, казвам си. *Всичките*. Най-различни марки. За кого сте омъжена?

— Мъжът ми е счетоводител в Уелс & Фаргоу. В отдела за хладилници по цял ден е пълно със смях и шеги, защото мистър Ставрос е много забавен човек. Искате ли да ви уредя среща с него?

— Не, но ако имате сестра, бих желал да се срещна с нея.

— Нямам. В отдела за хладилници обаче има три доста привлекателни момичета. Може би ще е по-добре да напуснете склада.

— Никога не съм предполагал, че ще работя в склад. Моята амбиция винаги е била да стана известен.

— Много хора смятат, че ако мистър Ставрос се появи на сцената, ще стане много известен. — Тя набързо надраска нещо на

листче хартия с циклостилен надпис. После сгъна листчето и ми го подаде.

— Какво е това?

— Препоръчително писмо до мистър Ставрос.

— Точно сега не мисля да напускам склада.

В понеделник сутринта в осем без една минута мистър Спецафлай вече стоеше пред вратата на кабинета си.

— Аш, иди си право в канцеларията и седни зад писалището. Искам нещо да пробвам.

Отидох си в канцеларията, заех мястото си и след две-три минути телефонът иззвъня. Вдигнах слушалката.

— Ашланд на телефона — казах аз.

— Аш, мисля да не залоствам външната врата, за да може да се отваря и отвън. Мисля да опитам тази сутрин или по-скоро следобед.

— Добре, сър.

— Ако дойде някой, ще те уведомя по телефона.

— Да, сър.

— А в случай, че аз не забележа, а ти забележиш...

Мистър Спецафлай спря. Почаках един миг и после казах:

— Да, сър?

— Искам да кажа, Аш, да разбереш кой е.

— Да, сър. Да ви съобща ли?

— Няма нужда, Аш, това е само експеримент.

— Да, сър.

Целия ден никой не дойде. Във вторник сутринта в осем и половина телефонът иззвъня и мистър Спецафлай ми каза:

— Искам само да те уведомя, Аш, че пак оставих вратата отворена.

— Хубаво, сър.

— И друго, ако влезе някой, обади ми по телефона. Ще кажеш само „Посетител в склада“. И аз ще разбера.

— Да, сър. Посетител в склада.

— Точно така.

Никой не дойде. В пет без четвърт реших да му позвъня и да попитам дали да се опитам да продам роял.

Когато вдигнах слушалката, чух го да казва:

— Посетител в склада ли, Аш?

— Не, сър. Звъннах да ви попитам ще ми разрешите ли да се опитам да продам роял.

— Аш, нека си звъним само когато в склада дойде посетител.

— Добре, сър.

Цялата седмица не дойде нито един посетител. В петък следобед си взех чека и се прибрах, а в събота сутринта се явих отново в личен състав и момичето там ми каза:

— Открих едно просто чудесно място в отдела за спортни стоки. Мистър Платок търси приятен млад човек, който да демонстрира тренировъчните весла и сгъваемите велосипеди. Искате ли да се срещнете с мистър Платок?

— Не знам.

— Ще ви разрешат да носите спортните дрехи, произвеждани от Слиго & Бейли, и ми се струва, че ще правите чудесно впечатление.

Тя пак почна бързо да драска на някакво листче, но аз изобщо и не мислех за демонстрации с тренировъчни весла и сгъваеми велосипеди. Мислех как да накарам някого да посети склада.

— Можете ли в понеделник да дойдете в склада по време на обедната почивка?

— Бих могла... разбира се — рече момичето. — Но има ли все пак някаква специална причина да идвам?

— Мистър Спецафлай се опитва да въведе нещо ново. Оставя външната врата незаключена, тъй че ако някой поиска, може да влезе в склада откъм Брайън стрийт. Но цялата минала седмица нямаше посетители. Мислех си, че ако вие дойдете, ще мога да се обадя на мистър Спецафлай.

— Разбирам.

— А после бихме могли да обядваме заедно. Знам едно място близо до пристанищните магазини.

— Обикновено обядвам с мъжа си в едно малко заведение близо до Уелс & Фаргоу.

— Не може ли един обяд да бъдете без съпруга си? В понеделник.

— Значи не искате да се срещнете с мистър Платок?

— Май не искам. Виждате ли, когато започна нещо, искам да го изпитам докрай.

— О, струва ви се, че нещо сте започнали, така ли?

— Да.

— И какво според вас сте започнали?

— Започнах да разбирам мистър Спецафлай.

— Наистина ли?

— Да, и още някои неща.

— Какво друго почнахте да разбирате?

— Например какво е да бъдеш известен. Как да ви кажа, да бъдеш известен по начин, по който са известни известните хора, не е всъщност истинска известност, но да бъдеш забележителен по начин, по който е забележителен мистър Спецафлай, това наистина е забележително. И още някои неща разбрах.

— Всички в Слиго & Бейли знаят от години славата на мистър Спецафлай. Кой са другите неща?

— Начинът, по който вие сте забележителна, ми се струва по-забележителен от начина, по който са забележителни забележителните филмови актриси.

— Много мило от ваша страна, но едва ли някой на света знае за мен.

— И това е едно от нещата, които почвам да разбирам. Вие сте забележителна, без да ви познават много хора, но хората, които ви познават, знаят, че сте забележителна.

— Откъде да разбере, че знаят?

— Ето, аз едва ви познавам, а зная, че сте забележителна, тъй че представете си какво сте за хората, които наистина ви познават, хора като вашия съпруг или децата ви, ако имате такива.

— Нямам.

— Но ако имахте, нямаше ли все пак да знаят колко сте забележителна?

— Да, предполагам, че щяха да знаят.

— Ще посетите ли склада?

— Може би няма да мога в понеделник, но във вторник или сряда сигурно ще мога.

— Ще намерите вратата отключена. Моята канцелария е в дъното, вдясно.

В понеделник си взех сандвичи и се нахраних под рампата на Фриймънт стрийт и моста Бей, а мистър Спецафлай изяде своя обяд на писалището си. Не зная защо яде сандвичите в кабинета си. Аз

обядвам на улицата, защото ми е приятно да се разхождам през почивката.

Разхождах се по Първа улица към 38-и пристан или по Брайън стрийт до пристан 28-и, гледах там параходите и си мислех.

Мислех си за миналото, за настоящето и бъдещето, но предимно за бъдещето, въпреки че не можех да забравя миналото, особено след като съм прекарал толкова години в домовете на хора, които се питаха дали могат да ме осиновят и стигаха до извода, че не могат; когато бях към петнайсетгодишен, избягах, защото исках да живея самостоятелно, а на осемнайсет постъпих в морските войски и заминах за Корея и там ме раниха, но не ме убиха, както стана с трима мои приятели. Прекарах просто една година по разни болници и на двапет и две годишна възраст ме освободиха от военна служба в Сан Франциско.

Но по време на разходките в обедните почивки си мислех предимно за бъдещето.

Във вторник, като стана дванайсет часа, не излязох от службата, въпреки че нямах нищо за ядене. Просто седях зад писалището и се ослушвах... Нямаше какво да слушам, но съвсем скоро може би щеше да има, а исках да съм подготвен. В дванайсет и четвърт го чух.

Беше посетителят в склада.

Стъпките приближаваха и после летящата врата на канцеларията се отвори.

Вдигнах слушалката.

— Посетител в склада, мистър Спецафлай.

— Какъв е, Аш?

— Едно момиче в синя рокля.

— Благодаря, Аш.

Мистър Спецафлай затвори телефона, затворих го и аз, а момичето в синята рокля пристъпи до писалището ми, извади някакво сгънато листче и ми го подаде. Беше препоръчителна бланка от личния състав на Слиго & Бейли, която гласеше: *„Представям мис Стела Мейхю на мистър Ашланд Клюпър П. П. Всичко хубаво!“*

Заобиколих писалището и подадох ръка на Стела Мейхю.

— Щастлив съм да се запозная с вас — казах аз.

Стела изглеждаше ужасно изплашена, а и самият аз бях много уплашен, защото, първо, бях очаквал посетителят да е момичето от личен състав, едно омъжено момиче, второ, Стела бе първият

посетител в склада и, трето, никога не бях виждал момиче, което толкова да ми хареса.

Стела отвори бързо чантата си и извади сгъната бланка за постъпване на работа. Разгънах я и зачетох отговорите, които бе попълнила.

Исках да изглеждам колкото може по-делови, тъй че като прочетох няколко графи, рекох „Да, ясно“. Прочетох още няколко и пак казах „Да, ясно“.

А после — после просто я прегърнах и я целунах. Знаех, че трябва да си давам възможно по-делови вид, но непрекъснато си мислех за бъдещето и за миналото. Заради нея виждах цялото си минало изтрито, а бъдещето — точно тъй, както винаги ми се е искало да го виждам — малкия ни собствен дом, и двамата ние забележителни, и забележителния ни син, а малко по-късно и забележителна дъщеря.

Тъкмо целувах Стела, когато телефонът иззвъня.

— Ашланд на телефона.

— Какво желае посетителят, Аш?

— Не зная, сър.

— Всичко наред ли е?

— Да, сър.

— Добре, Аш. Тогава ще се заема с обяда си.

— Да, сър.

Мистър Спецафлай отново затвори телефона, затворих и аз.

Измъкнах стола иззад писалището и казах на Стела Мейхю да заповяда да седне, защото искам да поговоря с нея. Тя седна и аз ѝ разказах целия си живот, миналото, настоящето и бъдещето, и после казах:

— Виждаш ли, аз не съм никакъв работодател. Не мога да предложа каквато и да било работа, но самият аз имам работа и смятам да остана на нея, особено щом има нещо хубаво и осезаемо, което да направя с парите, които изработвам. Бих искал да купя някъде на изплащане нова къща, но тази мисъл хич нямаше да ме занимава, ако нямаше някой, с когото да отида там, който да ми бъде жена. Това е единствената служба, която мога да ти предложа — ако ти харесва. Прочетох заявлението и всичко в него ми допада. И разбира се, можах да те видя. Искам да кажа, много се радвам, че си в Сан Франциско

само от една седмица, радвам се, че и ти като мен си нямаш никого, а хора, които никого си нямат, когато се имат един друг... предполагам, че това вече има някакво значение. Нали съм прав?

— Да, сър — отвърна Стела Мейхю.

Тъкмо пак я целувах, когато дочух мистър Спецафлай да минава по пътеката, която бях разчистил сред роялите, но просто не можех да спра. Мистър Спецафлай бутна летящата врата и аз казах:

— Мистър Спецафлай, позволете да ви представя мис Стела Мейхю.

— Драго ми е, мис Мейхю — рече мистър Спецафлай.

— Мис Мейхю е бъдещата мисиз Ашланд Клюпър — казах аз.

— Хубаво, Аш — рече мистър Спецафлай. — Мисля, че това е чудесно. По-хубаво момиче не би могъл да намериш, ако щеш и целия свят да преобърнеш. — Той се усмихна към Стела. — И вие надали ще намерите по-добро момче.

— Благодаря, сър — каза Стела.

— Няма защо — рече мистър Спецафлай. Излезе от канцеларията, а ние със Стела се заслушахме в стъпките му, отминаващи по пътеката към кабинета му.

Тогавя Стела ми разказа всичко, което знаеше за собствения си живот, минало, настояще и бъдеще. На няколко пъти се опитваше да не заплаче и дори успяваше, с едно единствено изключение. Както и аз.

Тази година и половина, откакто съм на работа в склада на Слиго & Бейли, е най-щастливото време през целия ми живот. Изобщо не мисля да напускам, въпреки че бях казал на момичето в личен състав да спре ежемесечното ми повишение от пет долара.

— Не още — бе казала тя. — Има още много време, докато увеличението спре. Как е мистър Спецафлай?

— Забележителен, както винаги.

— А как е вашата съпруга Стела?

— Все тъй забележителна, както винаги, благодаря.

— А синът ви?

— Синът ми е най-забележителният човек на света.

— Мога да ви предложа едно доста привлекателно място в отдела за телевизори — каза момичето от личен състав, но това беше просто шега, защото знаеше, че не искам да напускам склада.

Знаеше, че започна ли нещо, искам да го изпитам докрай.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.